

Список використаної літератури:

1. Хрущ Ю.М. Туризм для інвалідів: сучасні підходи до визначення поняття [Електронний ресурс] / Ю.М. Хрущ, В.М. Іванова, Р.С. Медведовський // Науковий вісник Херсонського державного університету. 2017. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_21/1/31.pdf.
2. Аніщенко А.П. Розвиток інфраструктури інклюзивного туризму як результат трансформацій менталітету суспільства (XX – XXI ст.) / А.П. Аніщенко, М.О. Яріко. 2016. URL: <http://socsvit.org/node/61>.
3. Актуальні проблеми впровадження інклюзивного реабілітаційно-соціального туризму в Україні. 2016. URL: <http://novadoba.com.ua/33268-pro-inklyuzyvnyy-turyzm-govoryly-v-udpu.html>.
4. Науменко Л.Ю. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Л.Ю. Науменко, В.В. Лепський, С.В. Макаренко, І.С. Борисова, О.В. Семененко // Український вісник медико-соціальної експертизи. 2015. № 2. С. 23–26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujmse_2015_2_7.
5. Ліхоносова Г. Соціально-економічне відторгнення: виміри депривації та ізоляції / Г.С. Ліхоносова // Часопис економічних реформ. 2018. № 1(29). С. 77–82.
6. Фактологический бюллетень по вопросам инвалидов. URL: http://www.un.org/ru/rights/disabilities/background_7.shtml.
7. Міністерство соціальної політики України. URL: <https://dostup.pravda.com.ua/request/22356/response/41390/attach/2/660%200%20132%2017%20id1112316.pdf>.
8. Сьогодні в Україні і світі День людей з обмеженими фізичними можливостями. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2132617-sogodni-v-ukraini-i-sviti-den-ludej-z-obmezenimi-fizicnimi-mozlivostami.html>.
9. Конвенція про права осіб з інвалідністю (Конвенція про права інвалідів). URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_g71.
10. Smartrip – продуманий туризм. URL: <http://smartrip-israel.com/category/accessible-tourism/>.
11. Ресурсний центр «Гурт». URL: <http://gurt.org.ua>

УДК 304.442

Мантур-Чубата О.С.,
кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри управління персоналом
і економіки праці,
Хмельницький національний університет
Сергєєв А.Ю.,
студент,
Хмельницький національний університет
Модіна Д.В.,
студентка,
Хмельницький національний університет

ДЕРЖАВНА СЛУЖБА ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ: ЇЇ СТРУКТУРА, ЗАВДАННЯ І НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ

Мантур-Чубата О.С., Сергєєв А.Ю., Модіна Д.В. Державна служба зайнятості України: її структура, завдання і напрями діяльності. У статті запропоновано застосування ефективного використання Державної служби зайнятості України для покращення економічного становища країни. Виділено структуру Державної служби зайнятості для продуктивної роботи цієї служби. Виявлено вплив Державної служби зайнятості на ринок праці.

Ключові слова: державна служба зайнятості, безробітні, структура, статус, діяльність.

Мантур-Чубата О.С., Сергєєв А.Ю., Модіна Д.В. Государственная служба занятости Украины: ее структура, задачи и направления деятельности. В статье предложено применение эффективного использования Государственной службы занятости Украины для улучшения экономического положения страны. Выделено структуру Государственной службы занятости для продуктивной работы этой службы. Виявлено влияние Государственной службы занятости на рынке труда.

Ключевые слова: государственная служба занятости, безработные, структура, статус, деятельность.

Mantur-Chubata O., Sergeev A., Modina D. State Employment Service of Ukraine: its structure, objectives, and areas of activities. The article proposes the use of the effective employment of the State Employment Service of Ukraine in order to improve the economic situation of the country. The structure of the State Employment Service for the productive work of this service is highlighted. The influence of the State Employment Service on the labor market is revealed.

Key words: state employment service, unemployed, structure, status, activity.

Постановка проблеми. Забезпечення високих темпів розвитку та конкурентних переваг Державної служби зайнятості (ДСЗ) залежить від ефективної реалізації її організаційних заходів. У сучасних умовах розвитку економіки держави особливої уваги набувають питання про вирішення проблем працевлаштування безробітних громадян України. Однією з проблем зайнятості, рівня безробіття та балансу попиту і пропозиції праці є неефективне функціонування Державної служби зайнятості під час реалізації завдань державної політики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми зайнятості населення були актуальними для дослідження багатьох учених та економічних шкіл. Характеристику сутності праці та ролі зайнятості в ринковій економіці можна знайти у працях А. Сміта, Д. Рікардо, Т. Мальтуса, Ж.-Б. Сея, Дж. С. Мілля, К. Маркса, А. Маршалла та інших авторів. Значний внесок у дослідження проблем функціонування ринку праці, зайнятості та безробіття належить Л. Вальрасу, Дж. М. Кейнсу, А. Філіпсу, М. Фрідмену, Т. Веблену, Дж. Гелбрейту, Д. Ульману та іншим. Окрему гілку вивчення у вітчизняних економічних дослідженнях ринку праці та зайнятості новітньої доби зробили С. Бандур [2], І. Кочума [3], Л. Ярова [4].

Формулювання цілей статті. Мета статті полягає у дослідженні теоретичних та практичних засад реалізації державної політики України у сфері зайнятості населення Державною службою зайнятості України.

Виклад основного матеріалу. Державна служба зайнятості України виникла не на порожньому місці. Ще у двадцять років у колишньому Радянському Союзі, в тому числі і в Україні, для роботи з безробітними були створені біржі праці. На відміну від нинішньої державної служби зайнятості України, яка має широкий спектр діяльності, біржі праці мали обмежене коло функцій. Вони лише сприяли тимчасово незайнятим громадянам у працевлаштуванні та виплачували грошову допомогу безробітним.

Із тих часів органи праці України мали неодноразово реорганізацію, при цьому змінювалися (розширювалися і звужувалися) їхні функції, але постійно в складі цих органів були структури, які займалися працевлаштуванням незайнятих громадян [5].

Первинна база, на якій утворилася державна служба зайнятості, ані кількісно, ані якісно не відповідала завданням, які постали у зв'язку з переходом до ринкових відносин. Чисельно вона налічувала лише 2200 працівників (спеціалістів і технічного обслуговуючого персоналу). Це означало, що на одного працівника служби припадало майже 24 тис. жителів, що в 20 разів більше, ніж навантаження на одного працівника аналогічної служби у Швеції та Німеччині [5].

Надзвичайно важливим для сучасного ринку праці є створення робочих місць у малому бізнесі. Державна служба зайнятості підтримує безробітних в організації підприємницької діяльності. Попередньо здійснюється навчання безробітних основам ведення бізнесу на спеціалізованих семінарах із підприємництва. Для запровадження власної справи служба зайнятості дає стартовий капітал безробітним, які бажають започаткувати власну справу, здійснюючи одноразово виплату допомоги з безробіття. Також організовується надання індивідуальних та групових консультацій з ведення власної справи із залученням відповідних компетентних спеціалістів.

Розглядаючи структуру державної служби зайнятості, потрібно для початку встановити, що державна служба зайнятості – це централізована структура спеціальних органів, утворена для комплексного вирішення питання регулювання зайнятості населення, професійної орієнтації і соціальної підтримки тимчасово непрацюючих громадян. Ця служба має трирівневу структуру (рисунок 1).

Перший (базовий) рівень – це районні, міські, міськрайонні, районні в містах центри зайнятості, які безпосередньо приймають громадян і надають їм послуги згідно з чинним законодавством про зайнятість.

Другий рівень – це центр зайнятості Автономної Республіки Крим, обласні, Київський і Севастопольський міські центри зайнятості зі статусом обласних, що здійснюють територіальний розподіл трудових ресурсів і беруть участь у розробленні регіональних програм зайнятості відповідно до місцевих особливостей і потреб.

Третій (верхній) рівень – це Державний центр зайнятості, який підпорядковується Міністерству соціальної політики. Він відповідає за реалізацію єдиної політики зайнятості на всій території України, заходів соціального захисту та сприяння зайнятості незайнятого населення, організаційно-методичне, правове та нормативне забезпечення, створення єдиної інформаційно-довідкової системи, розвиток матеріально-технічної бази служби зайнятості, підготовку кадрів усіх рівнів, міжнародні зв'язки, раціональне використання коштів фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття [6].

До складу державної служби зайнятості входять також навчальні заклади професійної підготовки незайнятого населення, інформаційно-обчислювальні центри, територіальні та спеціалізовані бюро зайнятості, центри реабілітації населення, підприємства, установи, організації, підпорядковані службі зайнятості.

Статус державної служби зайнятості може бути трьох варіантів: відділ Міністерства, самостійна державна організація і середня ланка Мінпраці.

Сьогодні державна служба зайнятості є активним посередником на ринку праці між роботодавцями і шукачами роботи, що на безоплатній основі надає послуги із пошуку підходящої роботи та підбору персоналу, а також соціальні послуги з державного соціального страхування на випадок безробіття та здійснює виплату матеріального забезпечення у зв'язку з тимчасовою втратою роботи.

Основними завданнями Державної служби зайнятості сьогодні є:

- 1) реалізація державної політики у сфері зайнятості населення та трудової міграції;
- 2) сприяння громадянам у підборі підходящої роботи та надання роботодавцям послуг із добору працівників;
- 3) стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць;
- 4) підвищення конкурентоспроможності безробітних на ринку праці;
- 5) залучення безробітних до тимчасової зайнятості (до громадських та інших робіт тимчасового характеру);
- 6) підтримка безробітних в організації підприємницької діяльності;

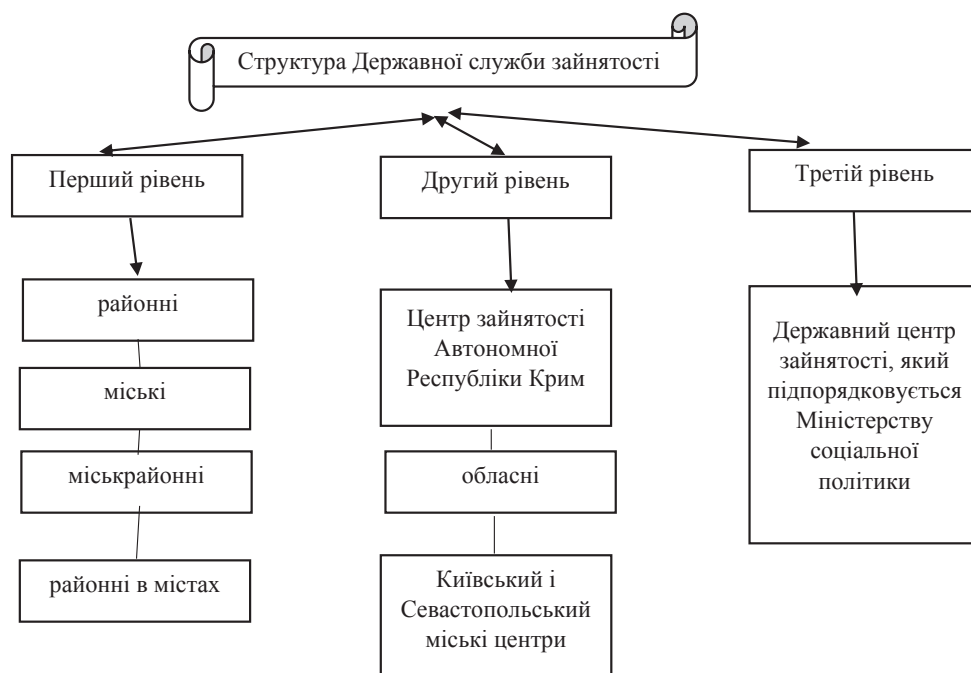

Рис. 1. Структура Державної служби зайнятості

7) видача роботодавцям дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства [6].

Усі послуги надаються Державною службою зайнятості безоплатно (крім видачі роботодавцям дозволів на застосування праці іноземців та осіб без громадянства).

Державна служба зайнятості здійснює фінансову підтримку роботодавців у створенні нових робочих місць. Створюючи нові робочі місця та працевлаштовуючи на них соціально незахищених безробітних, роботодавець має право на компенсацію єдиного внеску на соціальне страхування. Компенсація також здійснюється суб'єктам малого підприємництва, які створюють нові робочі місця у пріоритетних галузях економіки та працевлаштовують на них безробітних.

Основними принципами діяльності служби зайнятості є:

- 1) пріоритетність інтересів і потреб клієнтів;
- 2) співробітництво клієнта і служби зайнятості – найефективніший і найкоротший шлях до працевлаштування;
- 3) пріоритетність послуг центру зайнятості, пов'язаних із пошуком роботи.

У світі виокремлюють різноманітні функції, які виконують служби зайнятості, й умовно їх можна об'єднати у три типи і сім груп (рис. 2). Більшість цих функцій стосується й України: трудового посередництва, соціально-захисна, розпорядчо-фінансова, контрольна та інформативно-аналітична.

Перший тип функцій – надання соціальних послуг клієнтам. Він включає такі групи функцій.

Перша – функції трудового посередництва, які полягають у наданні допомоги особам, що шукають роботу, в пошуку і підборі підходящого робочого місця, роботодавцям – у швидкому заповненні вакансії працівниками, що володіють необхідними професійними навичками.

До другої групи функцій – мотиваційно-активізуючої – належать різноманітні заходи, спрямовані на підвищення активності безробітних у пошуку роботи,

посилення їхньої мотивації до трудової діяльності, підвищення конкурентоспроможності на ринку праці. Звичайно, ці заходи включають організацію професійного навчання, проведення семінарів із безробітними з техніки пошуку роботи; сприяння започаткуванню ними власного бізнесу, залучення незайнятих громадян до участі в громадських оплачуваних роботах.

Третя група об'єднує соціально-захисні функції – визначення, нарахування та надання допомоги з безробіття, інших видів матеріальних виплат; працевлаштування осіб, які не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці (інвалідів, молоді, жінок із малолітніми дітьми тощо).

Другий тип функцій включає свого роду допоміжні функції, що або мають підпорядкований характер до функцій першого типу, або забезпечують внутрішню життєдіяльність служби, але безпосередньо не пов'язані з обслуговуванням клієнтів – незайнятих громадян і роботодавців.

Четверта група складається з розпорядчо-фінансових функцій, що спрямовані на формування фонду сприяння зайнятості, ощадливе використання коштів, фінансове забезпечення виплати допомоги з безробіття й інших видів матеріальної допомоги, організацію внутрішньої господарської діяльності (зарплата персоналу, оренда помешкань і майна, закупівля техніки й інвентар), фінансування професійного навчання незайнятих громадян і організації оплачуваних громадських робіт, видачу безпроцентних позичок безробітним для зайняття підприємницькою діяльністю тощо.

П'яту групу функцій можна назвати контрольною, вона характеризується тим, що має загальну контролюючу спрямованість за дотриманням законодавства про зайнятість і дотриманням фінансової дисципліни (прийом на роботу осіб у межах 5-відсоткової квоти, своєчасне інформування підприємствами центрів зайнятості про майбутнє звільнення працівників, про вільні робочі

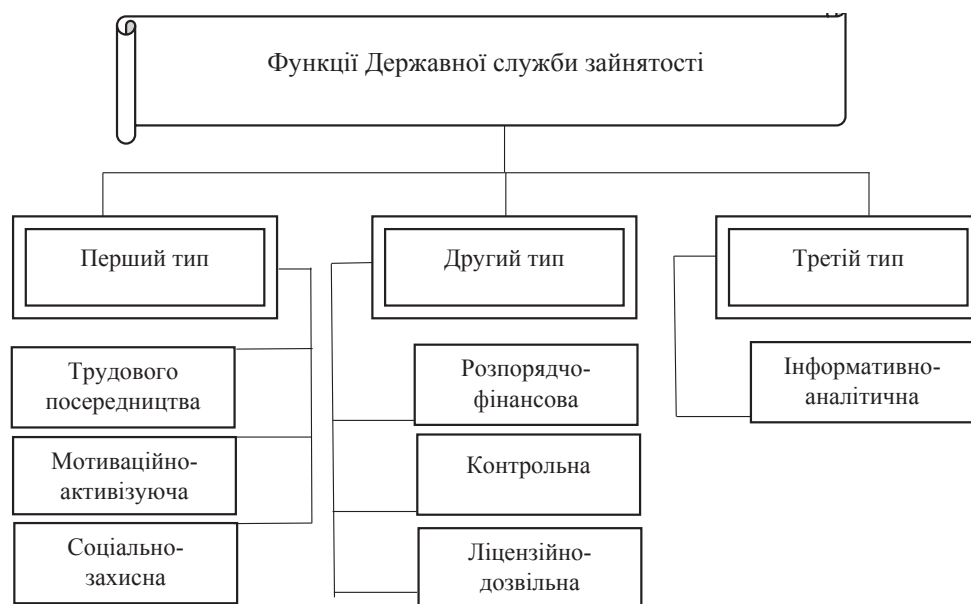

Рис. 2. Функції Державної служби зайнятості

місця й осіб, прийнятих на роботу; за повним і своєчасним відрахуванням коштів у фонд сприяння зайнятості; за правильною витратою коштів підрозділами служби).

Шоста група включає ліцензійні-дозвільні функції: видачу дозволів на працевлаштування іноземних громадян, а суб'єктам підприємницької діяльності – на використання їхньої праці, комерційним організаціям – на надання платних послуг, пов'язаних із профорієнтацією і працевлаштуванням населення.

Третій тип функцій пов'язаний з управлінням, або регулюванням ринку праці. Законодавство України про зайнятість населення визначає для служби зайнятості низку таких найважливіших завдань, як планування і прогнозування зайнятості, координація зусиль державних і громадських органів, підприємств щодо здійснення заходів регулювання ринку праці.

Ці завдання в своїй сукупності становлять процес управління. Тому стосовно служби зайнятості України ми цілком обґрунтовано можемо говорити про виконання нею сьомої (не в порядку значущості, а з погляду зручності викладання) групи функцій – інформаційно-аналітичної і прогнозної, яка пов'язана із забезпеченням процесу управління – зі збором і аналізом різноманітної статистичної і соціологічної інформації про ринки праці;

інформуванням громадян, органів влади, громадськості про процеси, явища і тенденції, що відбуваються на ньому; розробленням прогнозів щодо попиту і пропозиції робочої сили (у тому числі за галузями і регіонами); участю в підготовці програм зайнятості населення і заходів соціального захисту населення від безробіття.

Ефективність роботи ДСЗ залежить від рівня кваліфікації та досвідченості її працівників, особливо базової районної (міської) ланки, які безпосередньо і щоденно працюють з людьми; а також від матеріально-технічного забезпечення (насамперед – електронного оснащення).

Висновки. Таким чином, виходячи із вищевикладеного, нами виявлено, що Державна служба зайнятості є тим потужним організаційним ресурсом, вміле застосування якого може стати запорукою успішного розвитку економіки країни. Необхідним для цього є знання та вміння використовувати весь широкий спектр важелів формування та розвитку Державної служби зайнятості.

Державне регулювання зайнятості населення є одним із найважливіших чинників забезпечення стійкого економічного зростання України, адже розвиток економіки держави визначається наявними людськими ресурсами, їх здібністю до ефективної праці, а також наявністю умов для її здійснення.

Список використаних джерел:

- 1 Хмелярчук М.П. Теоретичні основи концепції продуктивної зайнятості населення / М.П. Хмелярчук, М. П. Панковець // Науковий вісник НЛТУ України. 2008. № 18.9. С. 281–285.
- 2 Бандур С.І. Теоретико-методологічні імперативи державного регулювання ринку праці в контексті реформування економіки України / С.І. Бандур, О.А. Ковенська // Ринок праці та зайнятість населення. 2015. № 2. С. 9–13.
- 3 Кочума І.Ю. Стан зайнятості та безробіття в Україні на сучасному етапі / І.Ю. Кочума // Фінансовий простір. 2011. № 3. С. 119–126.
- 4 Ярова Л.Г. Аналіз рівня безробіття в Україні та напрямки його подолання / Л.Г. Ярова // Глобальні та національні проблеми економіки : [електронне наукове фахове видання]. 2015. Випуск 4. С. 752–755. URL: <http://www.global-national.in.ua/issue-4-2015/12-vipusk-4-berezen-2015-r/668-yarova-l-g-analiz-rivnya-bezrobittya-v-ukrajini-ta-napryamki-jogopodolannya>
- 5 Діяльність служби зайнятості в системі соціальної роботи / URL: http://studbooks.net/506472/sotsiologiya/rozdil_ponyattya_rinku_pratsi_osoblivosti_formuvannya_rinku_pratsi_ukrayini (дата звернення 10.03.2018).
- 6 Державна служба зайнятості / URL: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=191677&cat_id=188634 (дата звернення 10.03.2018).